

Olgaisme;

Een herijking van de samenleving.

Door: Ragner Onrust
Februari 2012

Jaren geleden ontmoette ik het diep sociaal betrokken tienermeisje Olga. Zij uitte vanuit haar jeugdige idealisme naar mij de vraag die zij met betrekking tot de samenleving bij zich droeg: 'Waarom kunnen de mensen niet gewoon zo leven dat iedereen dat aan activiteiten en werk doet wat hij of zij graag wil, zodat er geen geld nodig is om dingen te kopen of mensen te betalen en iedereen gelukkig is met zijn werk en leven'. Een vraag die in de huidige maatschappelijke situatie met de economische crisis en de uit de hand gelopen handelsmacht en geldmacht, mij wederom bezig houdt.

Het principe zoals zij dat schetste was ongeveer als volgt:

Wie het leuk vindt om te ploegen die ploegt
Wie het leuk vindt om te zaaien die zaait
Wie het leuk vindt om te maaien die maait
Wie het leuk vindt om te malen die maalt
Wie het leuk vindt om te mengen die mengt
Wie het leuk vindt om te kneden die kneedt
Wie het leuk vindt om te bakken die bakt
Wie het leuk vindt om te verdelen die verdeelt
Wie behoefte heeft aan brood haalt daar dan zijn brood
Wie behoefte heeft om te eten, kan zo eten

Hoewel dit principe vast en zeker al eerder gedacht is en mogelijk zelfs opgeschreven – wie weet dat het reeds bij Plato voorkomt - noem ik het hier ter ere van Olga, die mij daarvoor wakker maakte, Olgaisme.

Voordat ik Olga een antwoord probeerde te geven, bracht ik eerst haar idee in andere woorden in een vorm: Iedereen doet wat hij / zij wil, gratis en vrij, maar krijgt ook wat hij / zij wil gratis en vrij.

Zo is iedereen tevreden met wat hij / zij doet.

Er hoeft niets betaald te worden of geruild

Ieders behoefte kan bevredigd worden

Geen geldsysteem meer

Vanuit mijn levenservaringen, die toen ook nog niet zo heel ruim waren, kon ik niet veel verder komen dan het antwoord dat het in principe wel goed mogelijk zou zijn als iedereen ook wilde werken en er genoeg was voor iedereen, maar dat het spaak zou lopen als er teveel mensen gingen parasiteren of er hongersnoden zouden uitbreken. Op haar verweer dat dat nu toch ook zo is, kon ik weinig inbrengen toendertijd.

Nu in de huidige constellatie acht ik het wederom tijd om hier nogmaals mijn gedachte over te laten gaan en een ieder uit te nodigen om mee te denken en te reageren.

Allereerst maar een analyse van de systeemzwaktes om het zo maar uit te drukken. Het olgaisme zal volgens mij zeker struikelen als:

1. Er teveel mensen zijn die niet willen werken.
2. Als er werk is wat niemand of onvoldoende mensen willen doen
3. Er schaarste ontstaat in de natuurlijke hulpbronnen, grondstoffen en dergelijke.
4. De mensen te weinig het gemeenschappelijk belang voor ogen hebben en te veel opeisen.

In de huidige maatschappij worden deze struikelpunten die inherent aan het leven in de fysieke wereld zijn (deels) verholpen door:

1. een gelddwang waardoor men wel moet werken (iedere inwoner wordt middels de staatsschuld al geboren met een schuldenlast en is belastingplichtig vanaf het moment dat hij een zelfstandig economisch leven gaat leiden.)
2. een geldbeloning voor werk dat bijna niemand wil doen of waar onvoldoende mensen zijn die dat kunnen.
3. een geldverzekering voor tegenvallers; hierdoor zijn in ieder geval de rijken van hun noodzakelijkheden verzekerd.
4. het eigendomsrecht en belanghebbende recht; hierdoor is er een machtsbasis om anderen te sturen / dwingen.

Zoals op te merken is, speelt geld en eigendom dus niet voor niets een grote rol in de samenleving. Willen we er vanaf dan moeten we de struikelpunten op een andere manier ondervangen.

Om het Olgaïsme in te kunnen voeren zijn volgens mij dan ook de volgende voorwaarden van belang:

- Geen eigendom; immers daardoor ontstaat er meteen een potentiële schaarste aan grond (ruimte), natuurlijke hulpbronnen, grondstoffen en dergelijke en een ongelijke verdeling van de mogelijkheden. Ook schuld en macht komen hier direct uit voort.
- Voldoende landbouw areaal, met voedingsbuffer in eetbaar landschap en voorraden; dit om iedereen te kunnen voeden en kleden die dat nodig heeft en in slechte tijden niet meteen in een overlevingsstrijd te verzeilen.
- Voldoende grondstoffen; dit om aan de behoeftebevrediging van de mensheid te kunnen voldoen.
- Ontwikkelingsniveau van de mensheid moet het principe kunnen dragen; Alleen als de kritische massa van de mensheid tot een ontwikkelingsniveau is opgestegen vanwaaruit ze kunnen leven volgens: 'Heilsam ist nur, wenn im spiegel der Menschenseele sich bildet die ganze Gemeinschaft, und in der Gemeinschaft lebet der Einselseelenkraft.'

Het punt van de opheffing van het eigendom, laat eigenlijk al het dilemma zien waarin de huidige samenleving zich bevindt. Immers is voor de meeste mensen het eigendom de spaarpot voor later, hetzij direct in de vorm van het huis, hetzij indirect in de vorm van de investeringen van pensioenfondsen in vastgoed enz. Slaagt het Olgaïsme dan is die spaarpot natuurlijk geheel niet meer nodig, maar de vraag is natuurlijk of er voldoende vertrouwen is in de mensheid als geheel en of dat vertrouwen terecht is.

Een bijkomend punt is daarbij natuurlijk ook hoe dan de verdeling van grond en goed plaats vindt en hoe dat georganiseerd wordt. Immers zodra er iets of iemand beslissingsbevoegdheid krijgt houdt dat ook macht in ook als er het een beslissing over gebruikersrecht in plaats van eigendom is. Wat is een bestendig en ethisch systeem? ~~Kiezen we dan~~ Een commissie van wijze mannen of een democratische geanonymiseerde tijdelijke toetsingscommissie die uitgaat van het principe 'ja, tenzij' of misschien toch een sociocratische besluitvorming?

Dan komt natuurlijk ook de vraag om de hoek kijken of er überhaupt voldoende landbouwgronden en grondstoffen zijn om iedereen te voeden en in ieders behoefte te voorzien. Als ik het goed begrepen heb, hebben we nu feitelijk al twee of drie planeten nodig gezien de ecologische footprint van de mensheid. Hoe gaan we daar dan mee om?

Dan komt het volgens mij toch weer neer op het punt van de ontwikkeling van de mensheid. De mensheid moet er aan toe zijn, om het zo maar uit te drukken. De mensheid moet met minder genoegen nemen, of zo leven dat er minder verbruikt wordt. De mensheid moet ook vertrouwen hebben in de mens als individu dat deze wel wil werken en een bijdrage aan de mensheid en aarde wil leveren. Pestalozzi schreef reeds: 'Alleen een ontwikkelde mensheid kan de wereld werkelijk vrij maken'.

Tsja, en dan is de mens toch een 'vrij' wezen, die in vrijheid de keuzes in zijn ontwikkeling mag maken en dus ook voor een andere ontwikkeling mag kiezen. De vraag is dus of er voldoende mensen in vrijheid voor het Olgaïsme zullen kiezen? Of dat het, met enige noodzakelijke aanpassingen, ook mogelijk is om in ieder geval in niet mondiale of misschien zelfs lokale initiatieven het Olgaïsme zo compleet als maar enigszins mogelijk is voor te leven en te laten zien dat het werkt. Is een compromis mogelijk of zou dat onmiddellijk het einde van het Olgaïsme inhouden? Kan men met een beetje eigendom en een beetje niet? Een beetje geld voor het contact en de eisen van de buitenwereld, maar binnenin zonder? Hoe doen de verschillende leefgemeenschappen in de wereld dat?

Hoe maakt men de mensen wakker voor de mogelijkheden, en warm voor het initiatief?

Ik ben heel benieuwd naar de visie van anderen op het geheel en het standpunt dat driegeleders hierin innemen. In de voorwoorden voor de Natuurwetenschappelijke Werken van Goethe vond ik bij Steiner passages die ik als een pleidooi voor het Olgaïsme zou kunnen opvatten en waardoor ik meen dat dit artikel op zijn plaats is bij antroposofen en wetenschappers. Maar mogelijk dat anderen dat anders zien. Ik doel dan met name op de teksten over 'de liefde voor de handeling zelf', en 'de werkelijk vrijheid van de mens'. Ik zou hier graag over uitwisselen en communiceren.